

modsatning til tidligere tiders kollektivt bestemte statsliv, hvor stænderne stod overfor hverandre og overfor kongemagten« (s. 103–04). I den henseende har afstanden til fx Christian 4.s tid ikke været særlig stor.

Ole Degn

Ulf Sjødell: Kungamakt och högari-stokrati. En studie i Sveriges inre historia under Karl XI. (Bibliotheca historica Lundensis, XVII, 1966). 382 s.

I den stadige strøm af historiske disputater, man med rette kan misunde svenskerne, var i 1966 Ulf Sjødell's *Kungamakt och högari-stokrati*. Der skal her blot gøres opmærksom på bogen, som behandler interessante sider af Sveriges indre historie under Karl 11. Siden Karl 9.s tid havde rigsrådets indflydelse været begrænset, om end det havde flere vigtige funktioner. Forholdet mellem kongemagten og rådet er hidtil blevet betragtet som værende dualistisk, men S. vil mene, at man dermed overbetoner meningsforskellene og lægger for lidt vægt på de to faktoreres fællesinteresser.

I 1672 havde Sverige i næsten 13 år haft en formynderskabsregering, for anden gang i århundredet. S. undersøger forholdet mellem forskellige grupper og interesser inden for rådet og adelen og forholdet mellem kongen, kansleren, kancelliet, rådet og stænderne. Han viser, at ændringerne med kongens regeringsovertagelse i 1672 var små; helt til 1675 bevarede rådet sin magtstilling. På rigsdagen i 1675 indledtes, foranlediget af Sveriges alvorlige situation efter indblandingen i den europæiske krig, stændernes angreb på formynderskabsregeringens finans- og udenrigspolitik. Under krigen samledes magten ifølge

den traditionelle opfattelse stadig mere hos kongen, mens S. vil mene, at denne under hele krigen tillagde rådet stor betydning og forsøgte at få det til at tage mere aktivt del i politikken. Rådet krævede en betydelig magt og indflydelse, men viste på samme tid manglende evne til at møde den krise, krigen medførte. Dette forhold og undersøgelserne omkring formynderskabsregeringen førte til stændernes erklæring på rigsdagen 1680. Den gennemførte reform, med bl. a. effektivisering af administrationen, var en følge af den alvorlige krise, snarere end en teoretisk bestemt bevægelse i absolutistisk retning, hævder S., der ikke ser begivenhederne som noget revolutionært. Også efter 1680 skulle rådet spille en vigtig rolle på forskellige regeringsområder, og S. peger på flere træk, der viser den betydning, Karl 11. tillagde rådet. Samtidig viser han, hvorledes de højeste embedsposter skiftede karakter fra at være politiske stillinger med magt og ansvar til at være udøvende stillinger, med større krav til viden og erfaring inden for specielle områder.

Ole Degn

Statsrådets forhandlinger 1848–1863. VII. bind. 4. september 1856–4. november 1859. Udgivet af Rigsarkivet ved Harald Jørgensen (Munksgaard, 1966). 634 s.

Udgivelsen af statsrådsprotokollerne under landsarkivar Harald Jørgensens ledelse skrider støt og præcist frem. Med dette bind når man frem til C. C. Halls første ministerium. Bindet indeholder også referaterne fra de ministerkonferencer, der afholdtes i henhold til fællesforfatningen af 1855.

H. P. Clausen